

Ergenler için Makyavelizm Ölçeği'nin Türkçe Konuşan Bir Örneklemde Geçerlik ve Güvenirliğinin Sınanması

Fatih Bayraktar¹

Bayraktar, F. (2021). Ergenler için Makyavelizm Ölçeği'nin Türkçe konuşan bir örneklemde geçerlik ve güvenirliğinin sınanması. *Nesne*, 9(20), 305-317. DOI: 10.7816/nesne-09-20-06

Anahtar kelimeler

Makyavelizm,
Narsisizm,
Duyarsızlık, Olumlu
Sosyal Davranışlar,
Ergenler

Keywords

Machiavellianism,
Narcissism,
Callousness,
Prosocial Behaviors,
Adolescents

Öz

Makyavelizm kendini içtensizlik, duyarsızlık ve hilekarlıkla belli eden bir kişilik özelliğidir. Uzunca bir süre psikopatoloji literatürü kapsamında incelenen Makyavelizm günümüzde özellikle yarışmacı ve aşırı bireyci sistemler içinde sıradan insanların sahip olduğu ya da sahip olması beklenen bir özellik de olabilmektedir. Bu nedenle Makyavelizm'in normal popülasyonlar içinde de incelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı da Ergenler için Makyavelizm Ölçeği'nin (Kiddie Mach ve ark., 1970) geçerlik ve güvenirliğinin Türkçe konuşan bir örneklemde sınanmasıdır. Araştırmanın örneklemi 471 (242 kız, 225 erkek, 4 belirtilmemiş) ergenler oluşturmaktadır. Örneklemin yaş dağılımı 15-17 arasında değişmektedir (Ort. = 16.7, S = .61). Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri örnekleminde Makyavelizm Ölçeği'nin iki faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini sınamak için iki farklı yol izlenmiştir. İlk olarak ölçeğin alt ölçekleri açısından aşırı iki uçta puan alan gruplar t-testi ile karşılaştırılmış; üst ve alt gruplar arasındaki farkın alt ölçekler için anlamlı olduğu bulunmuştur. İkinci olarak iki alt boyuttan elde edilen toplam Makyavelizm puanı ile narsisizm, duyarsızlık ve olumlu sosyal davranışlar arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Tüm korelasyonlar beklediği yönde anlamlı bulunmuştur. Sonuçlar Makyavelizm Ölçeği'nin Türkçe konuşan ergenler için geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermiştir.

Testing the Validity and Reliability of Machiavellianism Scale for Adolescents in a Turkish Speaking Sample

Abstract

Machiavellianism is a personality trait which includes insincerity, callousness and dishonesty. Although it was mainly studied by the literature of Psychopathology for a long time, Machiavellianism is accepted as a trait which ordinary people has or must have, especially in competitive and extremely individualistic systems. Therefore this concept must also be studied in normal populations. Accordingly, the main aim of this research was to test the reliability and validity of Kiddie Mach (Christie, & Geis, 1970) in a Turkish speaking adolescent sample. A total of 471 adolescents (242 female, 225 male, 4 missing) were recruited for the study. The age range of the sample was 15-17 (Mean= 16.7, SD=.61). Exploratory and Confirmatory Factor Analyses indicated that scale had two dimensions. Two different analyzes were conducted to test the construct validity. First the extreme scores were compared for each subscale with t-test. The results showed that the mean differences between the upper and lower groups were significant. Second, Pearson Correlational Coefficients were analyzed between the Machiavellianism total score which was formed as a sum of two subdimensions and narcissism, traditional ve cyberbullying, callousness ve prosocial behaviors. All correlations were significant in expected directions. Allover results indicated that Machiavellianism Scale was a reliable and valid measurement tool among Turkish speaking adolescents.

Makale Bilgisi

Geliş tarihi: 4 Mart 2020

Düzeltilme tarihi: 24 Mart 2021

Kabul tarihi: 11 Mayıs 2021

DOI: 10.7816/nesne-09-20-06

¹ Doç. Dr., Doğu Akdeniz Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, fatih.bayraktar(at)emu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0848-6821

Makyavelizm kendini içtensizlik, duyarsızlık ve hilekarlıkla belli eden bir kişilik özelliğidir (Christie ve Geis, 1970) ve sıklıkla psikopati ve narsisizmle birlikte kişiliğin karanlık üçlüsünden biri olarak tanımlanmaktadır (Paulhus ve Williams, 2002). Her ne kadar makyavelizm oldukça eski bir kavram olsa da değişen değerler sisteminde kritik bir role sahip olmaya devam etmektedir. Emmons (1987) bireyin ve bireyciliğin yüceltilmesi, sınırsız başarının cesaretlendirilmesi gibi günümüz toplumlarında sıklıkla gözlemlenen özelliklerin narsisizmle birlikte makyavelizmle de oldukça ilişkili olduğunu belirtmektedir. Repacholi ve arkadaşları (2003) makyavelizmin antisosyal olarak tanımlanan davranışlardan farklı olarak sıklıkla sosyal becerilerle ve cazibeyle ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Diğer bir deyişle makyavelizm psikopatolojiyle ilişkili bir kavram olmanın ötesinde, yarışmacı ve aşırı bireyci sistemler içinde sıradan insanların sahip olduğu ya da sahip olması beklenen bir özellik de olabilmektedir. Bu nedenle makyavelizmin normal örneklemde içinde incelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı da Çocuklar için Makyavelizm Ölçeği'nin (Kiddie Mach ve ark., 1970) geçerlik ve güvenirliğinin Türkçe konuşan bir ergen örnekleminde sınanmasıdır. Ölçeğin yapı geçerliği için kullanılacak yöntemlerden biri kuramsal anlamda ilişkili değişkenlerle makyavelizm arasındaki korelasyonların incelenmesidir. Bu bağlamda narsisizm, duyarsızlık ve olumlu sosyal davranışlar yapı geçerliğini sınamak için bağımsız değişkenler olarak seçilmiştir.

Tıpkı makyavelizm gibi narsisizm de ilk önce bir kişilik bozukluğu olarak tanımlanmış (American Psychiatric Association, 1994) ancak daha sonra üstünlük duygusunun eşlik ettiği baskınlık, kendini teşhir etme, başkalarını kötüye kullanma gibi özelliklerle kendini belli eden normal bir kişilik değişkeni olarak ele alınmaya başlanmıştır (Raskin ve Terry, 1988). Makyavelizm ve narsisizmin klinik amaçlı kullanılmayan ölçeklerle ve normal popülasyonlar üzerinden değerlendirilmesi sonucunda her iki değişkenin birbiriyle örtüştüğü bulunmuştur (McHoskey, 1995; Paulhus ve Williams, 2002). Mevcut araştırmada narsisizm değişkeni birleşen geçerliğini test etmek için kullanılacaktır.

Duyarsızlık, psikopatik kişilik özelliklerinden biri olarak tanımlanmasına rağmen (Frick ve Marsee, 2006) normal popülasyonlarda da sıklıkla gözlemlenmektedir. Örneğin Fanti ve arkadaşları (2012) yaptıkları boylamsal bir çalışmada, psikopatolojiyle ilişkili herhangi bir tanı almamış kadın ve erkek ergenlerde duyarsızlığın siber zorbalıkla ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Kerig ve Stellwagen (2009) duyarsızlıkla birlikte, makyavelizm ve narsisizmin çocukluktaki saldırgan davranışları nasıl şekillendirdiğini incelemiş ve her üç özelliğin birlikte bu davranışları yordadığını bulmuşlardır. Bunun ötesinde makyavelizmin Christie ve Geis'in (1970) bugün de kabul gören tanımlamasında duyarsızlığın önemli ölçütlerden biri olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle duyarsızlık, narsisizm gibi birleşen geçerliğini test etmek için kullanılacaktır.

Olumlu sosyal davranışlar makyavelist bireyler tarafından özellikle başkalarının olduğu ortamlarda amaca yönelik olarak sergilenabilmektedir (Bereczkei ve ark., 2010). Diğer yandan tepkisel ve özgeci olumlu sosyal davranışlarla makyavelizm arasında olumsuz yönde ilişki bulan çalışmalar da mevcuttur (ör: Barnett ve Thompson, 1985). Bu davranışların tıpkı diğer davranışlarda olduğu gibi sanal ve gerçek yaşamda birbiriyle büyük ölçüde örtüşebildiği (bkz. Bayraktar ve Amca, 2012) düşünüldüğünde makyavelizmle sanal olumlu sosyal davranışlar arasında da bir ilişkinin olabileceği düşünülmektedir. Yapılan literatür taraması sonucunda bu yönde bir bulgu içeren yayınlanmış herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Mevcut araştırmanın bu ilişkiye de ışık tutması beklenmektedir. Bu bağlamda yüz yüze ve sanal olumlu sosyal davranışlar da birleşen geçerliği ölçmek için kullanılacaktır.

SSCI, PsychINFO ve Google Scholar veritabanları incelendiğinde makyavelizm üzerine Türkiye’de yapılan çalışmaların oldukça büyük bir çoğunluğunun İktisadi Bilimler ve Sağlık Bilimleri kapsamında yer aldığı ve bu çalışmalarda makyavelizm ile etik algısı (Güney ve Mandacı, 2009), iş tatmini (Özsoy ve Ardic, 2017), etik anlayış (Rawwas ve ark., 2005), yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi demografik değişkenler (Özer ve ark., 2016) arasındaki ilişkilerin incelendiği görülmektedir.

Makyavelizmin Psikoloji Bilimi kapsamında incelendiği çalışma sayısı da oldukça azdır. Bu çalışmaların bir kısmı makyavelizmle depresyon (Bakır ve ark., 1996) gibi değişkenler arasındaki ilişkilere odaklanırken, diğer bir kısmı ise makyavelizmle ilgili yapılan ölçek uyarlama çalışmalarıdır (Ör: Bakır ve ark., 2005; Güldü ve Dönmez, 2002; Özsoy ve ark., 2017). Ancak bu çalışmalar yalnızca iç tutarlık katsayılarını vermek ya da küçük örneklemeler üzerinden analiz yapmak gibi kısıtlılıklara sahiptir.

Tüm aktarılanlar ışığında mevcut araştırmanın iki temel noktada Türkçe Psikoloji alanyazınına katkıda bulunması beklenmektedir. Öncelikle yukarıda da görüldüğü gibi makyavelizm Türkiye’deki Psikoloji Bilimi kapsamında yeterli düzeyde incelenen bir değişken olmaktan oldukça uzak gibi görünmektedir. Var olan araştırmalar da makyavelizmi klinik anlamda ele almaktadır. Oysa incelediğimiz uluslararası alanyazın makyavelizmin herkeste görülebilecek bir özellik olduğunu sıklıkla vurgulamaktadır. Bu bağlamda araştırmamızın klinik olmayan bir örneklem üzerinden makyavelizmi ve ilişkili değişkenleri incelemesi önemlidir. Bunun yanında Türkçeye uyarlanmış ve makyavelizmi ölçek araçların geçerlik ve güvenirliklerinin yeterli oranda incelenmediği görülmektedir. Dahası ölçeklerin uygulandığı örneklemeler genç yetişkinlik ve sonrasındaki dönemleri kapsamaktadır. Bu nedenle mevcut çalışmada makyavelizmin ergenlerde ölçülebilmesi için geçerli ve güvenilir bir araç ortaya çıkarması amaçlanmaktadır.

Yöntem

Katılımcılar

Araştırmanın örneklemini 471 (242 kadın, 225 erkek, 4 belirtilmemiş) ergen oluşturmaktadır. Ergenler Kuzey Kıbrıs’ın en yoğun nüfusa sahip dört farklı bölgesinde (Lefkoşa, Mağusa, Girne, İskele) yer alan toplam beş okuldan rastgele örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Okulların tümü devlet liseleridir. Bu bağlamda örneklemin heterojen yapısının ülkedeki ergen popülasyonunu temsil ettiği söylenebilir. Örneklemin yaş dağılımı 15-17 arasında değişmektedir ($Ort. = 16.7$, $S = .61$). Ergen raporlarına göre annelerin eğitim düzeyi 8 dereceli bir ölçek üzerinden (1= okuma yazma bilmiyor, 8 = doktora derecesi) ortalama 4.21 ($S = 1.18$), babaların eğitim düzeyi ise ortalama 4.82’dir ($S = 1.57$). Her iki düzey de lise eğitimine denk gelmektedir.

Veri Toplama Araçları

Ergenler için Makyavelizm Ölçeği (Kiddie Mach): Christie ve Geis (1970) tarafından çocuk ve ergenlerde uygulanmak üzere geliştirilen ölçek toplam 20 maddeden oluşmaktadır (1-Kesinlikle Katılmam, 5-Kesinlikle Katılıyorum). Orijinal ölçeğin altboyutlarını İnsan Doğasına Karşı İnançsızlık, Hilekarlık ve Güvensizlik oluşturmaktadır. 2., 4., 6., 9., 10., 11., 14., 16., 17. ve 19. maddeler Makyavelizm Karşıtı olup ters kodlanarak analizlere dahil edilmiştir. Araştırmanın amacını bu ölçeğin geçerlik ve güvenirliğinin sınanması oluşturduğundan ölçekle ilgili ayrıntılı bilgiler bulgular kısmında sunulacaktır. Ancak mevcut çalışmada ölçeğin toplam içtutarlık katsayısının .82 olduğu bulunmuştur.

Çocukluk Narsisizmi Ölçeği (Childhood Narcissism Scale): Thomaes ve arkadaşları (2009) tarafından yine çocuk ve ergenlerde uygulanmak üzere geliştirilen ölçek toplam 10 maddeden oluşmaktadır (0-Hiç Doğru Değil, 3-Tamamen Doğru). Yazarlar tek boyuttan oluşan ölçeğin altı ayrı çalışma sonucunda geçerli ve güvenilir bir

yapıda olduğunu göstermişlerdir (örnek maddeler: Ben çok özel bir insanım; Ne kadar inanılmaz olduğumu düşünmeyi severim). Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması araştırmının yazarı tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin orijinal ölçekteki gibi tek boyut içerdiği tespit edilmiştir. Mevcut örnekleme ölçeğin içtutarlık katsayısı .86 bulunmuştur.

Geleneksel Zorbalık ve Olumlu Sosyal Davranış Ölçeği (Face-to-Face Bullying and Prosocial Behavior Scale): Wright ve arkadaşları (2014) tarafından ergenlerle yapılan çalışmalarda kullanılmak üzere geliştirilen ölçek açık ve ilişkisel zorbalığın yanında olumlu sosyal davranışları da ölçmektedir (1-Hiçbir Zaman, 5-Her Zaman). Ölçek Türkçe'ye araştırmacı tarafından uyarlanmıştır. Ölçeğin promaks rotasyonu ile yapılan faktör analizi sonuçları iki boyutu işaret etmektedir. İlk boyut açık ve ilişkisel zorbalık maddelerinden oluşan zorbalık boyutudur. Diğer boyut ise olumlu sosyal davranışları içermektedir. Mevcut araştırma kapsamında yalnızca olumlu sosyal davranışlar boyutu analizlere dahil edilmiştir (örnek maddeler: Ne sıklıkta arkadaşların üzgün olduğunda onları güldürürsün?; Ne sıklıkla arkadaşlarıyla birşeylerini paylaşırsın?). Altboyutun içtutarlık katsayısı beş madde üzerinden .79 bulunmuştur.

Siberzorbalık ve Sanal Olumlu Sosyal Davranış Ölçeği (Cyberbullying and Cyber-Prosocial Behavior Scale): Wright ve Li (2012) tarafından ergenlerle yapılan çalışmalarda kullanılmak üzere geliştirilen ölçek siberzorbalık davranışı yanından sanal olumlu sosyal davranışları da ölçmektedir (1-Hiçbir Zaman, 5-Her Zaman). Ölçek Türkçe'ye araştırmacı tarafından uyarlanmıştır. Promaks rotasyonunun uygulandığı faktör analizi sonuçları ölçeğin iki boyuttan oluştuğunu göstermektedir. Birinci boyut siberzorbalıkla ilgili maddeleri, ikinci boyut ise sanal olumlu sosyal davranışlarla ilgili maddeleri içermektedir. Bu çalışmada yalnızca sanal olumlu sosyal davranış boyutu kullanılmıştır (örnek madde: Ne sıklıkta arkadaşlarına internette veya cep telefonunda yardım edersin?). Mevcut örnekleme sanal olumlu sosyal davranış altboyutu için içtutarlık katsayısı dört madde üzerinden .73 olarak bulunmuştur.

Duyarsızlık-Duygusuzluk Özellikleri Envanteri (Inventory of Callous-Unemotional Traits): Essau ve arkadaşları (2006) tarafından ergenler ve yetişkinler için geliştirilen ölçek 24 maddeden oluşmaktadır (0-Hiç Doğru Değil, 3-Kesinlikle Doğru). Orijinal ölçek duyarsızlık, duygusuzluk ve kayıtsızlık alt boyutlarından oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Mevcut araştırmada Promaks Rotasyonu sonucunda duyarsızlık ve kayıtsızlık boyutlarının örtüştüğü görülmüştür. Amaçlar doğrultusunda elde edilen bu boyut duyarsızlık sürekli değişkeni olarak kullanılmıştır (örnek maddeler: Yanlış birşey yaptığımda vicdan azabı çekmem; İstedığımı elde etmek için kimi incittiğim umurumda olmaz.). Bu altboyutun içtutarlık katsayısı 17 madde üzerinden .85 bulunmuştur.

İşlem

Mevcut araştırmanın etik onayı Çekya Masaryk Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Çocuk, Genç ve Aile Araştırmaları Enstitüsü tarafından 2015 yılında verilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerin tümü uluslararası bir çalışma kapsamında Türkçe'ye çevrilmiş, daha sonra ölçeklerin İngilizce'ye çevrilmesi her iki dile de hakim bir akademisyen tarafından gerçekleştirilmiştir. Orijinal ölçek maddeleri ve geri çevrilen maddeler üç ayrı kişi tarafından karşılaştırılmış ve karşılaştırmalar 5 dereceli bir ölçek üzerinden (1-Hiç Benzemiyor, 5-Tamamen Benziyor) kodlanmıştır. Bu kodlamaların karşılaştırılması sonucunda tüm ölçek maddelerinin birbirlerine benzer oldukları sonucuna varılmıştır (Cohen's Kappa değerleri .91-.94 arasında değişmektedir). Araştırmada yer alan ölçeklerin okullarda uygulanabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli izinler alınmış, ayrıca okul yönetimlerinin ve velilerin de onayı alınmıştır. Ölçekler ergenlerin öğrenim gördükleri okullarda okul psikolojik danışmanının tespit ettiği sınıf ve saatlerde iki ayrı oturumda uygulanmıştır. Ölçeklerin

uygulanmasında araştırmacı gelebilecek sorulara cevap vermek için hazır bulunmuştur. Ölçeklerin uygulanması gönüllülük esasına göre olmuş ve ölçekleri tamamlayan katılımcılara birer kalem verilmiştir. Veri analizlerinde SPSS 20 ve LISREL 8.80 paket programları kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde ölçeğin açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerine, sonrasında ise geçerlik ile ilgili bulgulara yer verilecektir.

Ergenler için Makyavelizm Ölçeği'nin (EMÖ) Faktör Yapısı

EMÖ'nün faktör yapısını değerlendirmek üzere temel bileşenler analizi yapılmadan önce, örneklemin analiz için uygunluğunu değerlendirmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri hesaplanmıştır. KMO değeri mevcut örneklem için .89 olarak tespit edilmiş ve verinin faktör analizi için uygun olduğuna karar verilmiştir. Ayrıca Cudeck ve Browne'nin (1983) önerileri dikkate alınarak faktör analizi için örneklem ikiye bölünmüş ve birinci örneklem parçasına açımlayıcı, ikinci örneklem parçasına ise doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Yapılan temel bileşenler analizi sonucunda örnekleme özdeğeri 1'den büyük olan üç faktör elde edilmiştir. Bu faktörlerin özdeğerleri sırasıyla 6.96, 2.79, ve 1.48'dir. Ancak Scree Grafiği incelendiğinde iki faktör çözümlemenin örnekleme uygun olduğu görülmüştür.

Promax rotasyonu kullanılarak yapılan temel bileşenler analizi sonucunda ölçeğin üç alt boyutlu çözümlemesinde birçok maddenin birden fazla boyutta yer aldığı görülmüştür. Ayrıca ölçeğin üçüncü boyutu orijinal ölçekte yer alan üç boyuttan maddeler içerdiğinden kuramsal olarak anlamlı bir yapı göstermemiştir. Faktör yükü kesme noktasının .40 olarak belirlendiği bu sonuçlara göre ölçeğin iki boyuta ayrıldığı sonucuna varılmıştır. Buna göre 3., 4., 6., 7., 9., 11., 15.,16.,17., 18. ve 19. maddeler Hilekarlık altboyutunu, 2.,5.,8.,10.,12., 13.,14. ve 20. maddeler ise Güvensizlik altboyutunu oluşturmaktadır. Birinci madde (Sana yardımcı olmayacaksa kimseye birşeyi neden yaptığını anlatmamalısın) iki alt boyuttan da yük almamıştır. Her iki boyutun açıkladığı toplam varyans %48.75'tir. Ölçeğin tüm maddelerinin iç tutarlık katsayısı ise .87'dir. Ölçeği oluşturan maddelerin faktör yükleri, alt boyutların açıkladıkları varyanslar, alt boyutların özdeğerleri ve Cronbach Alfa cinsinden iç tutarlık katsayıları Tablo 1'de sunulmaktadır.

Ölçeğin yapısı doğrulayıcı faktör analizi ile de sınanmıştır. Araştırmada önerilen modelin eldeki veriye uygun olup olmadığını değerlendirmek için en fazla benzerlik gösteren kestirim (maximum likelihood estimation) tekniği ve kovaryans matrisi kullanılmıştır. Modelin uyumuyla ilgili olarak, χ^2 (Ki-Kare) testinin örneklem büyüklüğüne duyarlı olması nedeniyle sd/χ^2 oranı ölçütü dikkate alınmış, 1/5'in altındaki oran, iyi uyum olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca Byrne'nin (2001) ve Hu ve Bentler'in (1999) önerileri doğrultusunda CFI, AGFI ve NNFI değerlerinin .90 ve üzeri, RMSEA değerinin ise .08 ve altında olması önerilen model ile verinin iyi uyum gösterdiği yönünde değerlendirilmiştir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda mevcut örneklem için iki faktörlü model ile verinin iyi uyum göstermediği görülmüştür; [χ^2 (151, N = 471) = 770.69, $p < .001$, RMSEA = .10, GFI=.89, AGFI=.90, CFI = .91, NNFI=.88]. Modelde değişiklik indeksi (modification index), 6. ve 19. maddeler arasındaki hataların ilişkilendirilmesi yoluyla ilk modelin kuvvetlendirilmesini önermiştir. Maddeler incelendiğinde 6. ("Ne olursa olsun her zaman dürüst olmalısın") ve 19. maddenin ("Yalan söylemek hiçbir zaman doğru değildir.") dürüst olmakla ilişkili maddeler olduğundan katılımcılar tarafından benzer şekilde algılandığı düşünülmektedir. Bu

nedenle bu iki maddenin hataları ilişkilendirilmiştir (Standardize edilmiş hata katsayısı = .33). Bu yönde geliştirilmiş olan modele dair analiz sonuçları, model ile verinin anlamlı olarak uyduğunu ortaya koymuştur [χ^2 (150, N = 471) = 647.40, $p < .001$, RMSEA = .07, GFI=.92, AGFI=.91, CFI = .94, NNFI=.93].

Tablo 1

Ergenler için Makavelizm Ölçeği Alt-Ölçekleri'nin Faktör Yükleri, Açıkladıkları Varyanslar, Özdeğerleri ve İç Tutarlık Katsayıları

Madde	Hilekarlık	Güvensizlik
1. Sana yardımcı olmayacaksa kimseyi birşeyi neden yaptığını anlatmamalısın.	.32	.32
3. İnsanlarla iyi geçinmenin en iyi yolu onları mutlu edecek şeyler söylemektir.	.74	.07
4. Yalnızca doğruluğundan emin olduğun şeyleri yapmalısın.*	.81	.02
6. Ne olursa olsun her zaman dürüst olmalısın.	.83	.14
7. Bazen istediğini elde etmek için başka insanları incitmen gerekir.	.84	.19
9. Sıradan ve dürüst olmak, ünlü ve sahtekar olmaktan iyidir.*	.72	.06
11. Başarılı insanlar çoğunlukla dürüst ve iyidir *	.71	.01
15. Onları sevmesen bile önemli insanlara iyi davranmak akıllıcadır.	.62	.12
16. Her gün iyi olmak mümkündür.*	.59	.15
17. Çoğu insan kolayca kandırılmaz.*	.62	.19
18. Bazen istediğini elde etmek için biraz hileye başvurabilirsin.	.81	.11
19. Yalan söylemek hiçbir zaman doğru değildir. *	.75	.13
2.Çoğu insan iyi ve naziktir.*	.07	.74
5. İnsanların ellerine fırsat geçtiğinde kötü davranabileceğine inanmak akıllıcadır.	.15	.62
10.Bir insana neden ondan yardım istediğini doğrudan anlatmak, başka yollarla aynı yardımı istemekten iyidir.	.12	.60
8. Çoğu insan eğer sen onları zorlamazsan sıkı çalışmaz.	.22	.48
12.Başkasına tamamen güvenen biri kendi eliyle belaya davetiye çıkarıyor demektir.	.19	.52
13.Suçlu yakalanacak kadar aptal olmasının dışında herhangi başka bir insandan farksızdır.	.22	.52
14.Çoğu insan cesurdur.	.06	.67
20.Para kaybetmek arkadaş kaybetmekten daha fazla üzer.	.14	.69
Açıklanan Varyans %	34.82	13.93
Özdeğer	6.97	2.79
Cronbach Alfa	.91	.84

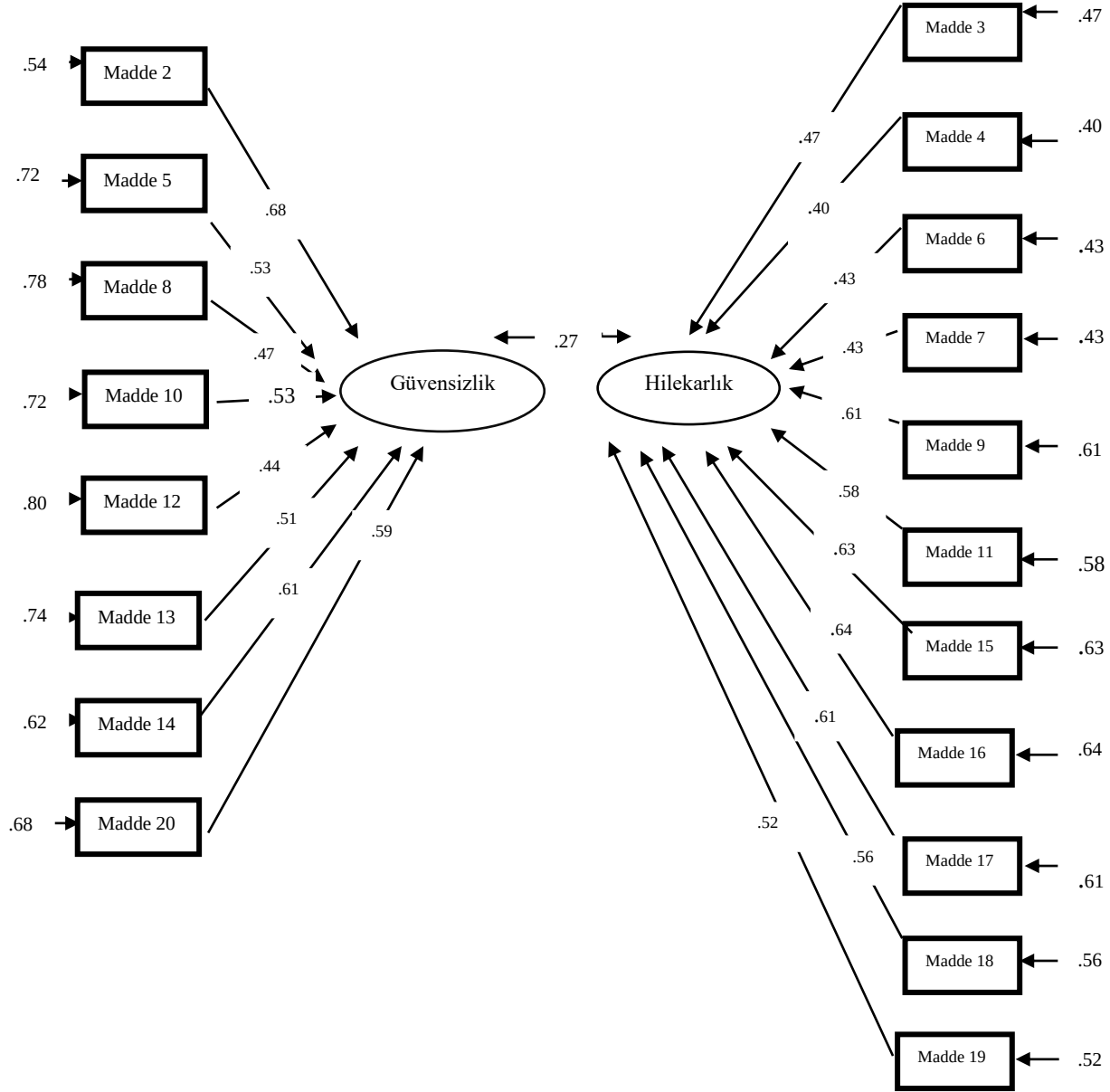
Not: “*” olarak işaretlenen maddeler ters kodlanmış ve daha sonra faktör analizine dahil edilmiştir.

Şekil 1 gösterge değişkenlerle gizil değişkenler arasındaki standartlaştırılmış katsayıları, gizil değişkenlerin kendi aralarındaki standardize edilmiş katsayıları ve gösterge değişkenlerin hata varyanslarını göstermektedir. Tüm değerler $p < .001$ düzeyinde anlamlıdır.

EMÖ'nün Geçerliliği

EMÖ'nün yapı geçerliğini sınamak için iki farklı yol izlenmiştir. İlk olarak ölçeğin alt ölçekleri açısından aşırı iki uçta puan alan gruplar karşılaştırılmıştır. Bu amaçla örneklemin en yüksek puan alan %27'lik kesimi üst grup, en düşük puan alan %27'lik bölüm ise alt grup olarak adlandırılmıştır. Üst ve alt grubun alt ölçeklerden aldıkları puanlar t-testi ile karşılaştırılmış; üst ve alt gruplar arasındaki farkın alt ölçekler için

anlamli olduğu bulunmuştur (Hilekarlık için: $t=-33.33$, $p<.001$; Güvensizlik için: $t=-28.68$, $p<.001$). Grup ortalama ve standart sapma değeri ve t-testi sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.



Şekil 1. Ergenler için Machiavellizm Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi

Tablo 2

Ergenler için Makyavelizm Ölçeği Alt-Ölçeklerinin Puanları Açısından Alt ve Üst Gruplar için Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Değişkenler	Alt Grup (N=127)	Üst Grup (N=127)	t
Hilekarlık	2.48 (.23)	3.58 (.18)	-33.33*
Güvensizlik	1.48 (.32)	3.46 (.55)	-28.68*

* $p < .001$

İkinci olarak alt ölçeklerin toplanmasıyla elde edilen makyavelizm değişkeninin narsisizm, duyarsızlık, olumlu sosyal davranış ve sanal olumlu sosyal davranış ile olan korelasyonları hesaplanmıştır. Tablo 3'ten de görülebileceği gibi mevcut örnekleme tüm değişkenlerle makyavelizm arasında beklendik yönde ilişkiler bulunmuştur.

Tablo 3

Ergenler için Makyavelizm Ölçeği Toplam Puanının, Narsisizm, Duyarsızlık, Olumlu Sosyal Davranış ve Sanal Olumlu Sosyal Davranış Değişkenleriyle Olan Pearson Korelasyon Değerleri

Değişkenler	1	2	3	4	5
1.Makyavelizm	-				
2.Narsisizm	.49**	-			
3.Duyarsızlık	.19**	.17**	-		
4.OSD	.23***	.06	-.21**	-	
5.Sanal OSD	.30**	.16**	-.18**	-.15**	-

** $p < .001$

Not: 1- Makyavelizm, 2- Narsisizm, 3- Duyarsızlık, 4- Olumlu Sosyal Davranış (OSD), 5- Sanal Olumlu Sosyal Davranış (Sanal OSD)

Tartışma

Bu çalışmada oldukça uzun zaman önce geliştirilen ancak ergenlerde kullanılmak üzere Türkçe'ye henüz uyarlanmayan Ergenler için Makyavelizm Ölçeği'nin psikometrik özellikleri incelenmiştir. Öncelikle orijinal ölçekle uyarlanan ölçek arasındaki temel farkın alt boyutlarla ilişkili olduğunu belirtmek gerekmektedir. Christie ve Geis'in (1970) geliştirdiği Makyavelizm Ölçeği'nde üç alt boyut yer almaktadır; İnsan doğasındaki iyiliğe inanmama, hilekarlık ve güvensizlik. Mevcut çalışmada ise orijinal ölçekte insan doğasındaki iyiliğe inanmama ve güvensizlik alt boyutu altında yer alan birçok maddenin hilekarlık alt boyutu altında yük aldığı görülmektedir (örneğin "İnsanlarla iyi geçinmenin en iyi yolu onları mutlu edecek şeyler söylemektir."; "Başarılı insanlar çoğunlukla dürüst ve iyidir." "Her gün iyi olmak mümkündür"). Bu sonucun beklendik olmadığı söylenebilir. Ancak bilişsel düzeyde insan doğasındaki iyiliği reddetme ve insan doğasına güvenmeme ile hilekar düşünme arasında ilişki olabileceği düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar da (örn., Repacholi ve ark., 2003; Sutton ve Keogh, 2000;) hilekar düşününen çocukların çoğunlukla diğer insanlara sempati beslemediğini ve onlara güvenmediğini; diğer bir deyişle doğalarındaki iyiliği reddettiklerini göstermektedir. Lo ve Ng (2019) tarafından yapılan çalışmada da başkalarına duyulan duygusal yakınlıkla makyavelizm arasında bulunan negatif yöndeki korelasyon bu bulguyu destekler niteliktedir.

Boyutlar altına yüklenen maddelerdeki farklılaşmanın diğer olası bir nedeni de zaman ve bağlamdaki farklılıklar olabilir. 1970’lerde Amerika’da geliştirilen bir ölçeğin maddelerinin başka bir zaman ve bağlamda farklı biçimde algılanma olasılığı yüksektir. Aynı ölçeği Yunanistan’da yaşayan çocuklara uyarlayan Andreou (2004) orijinal ölçekte yer alan bazı maddelerin farklı bir boyut altında yer aldığını belirterek bu dördüncü boyuta Manipulasyon adını vermiştir. Benzer şekilde mevcut örnekleme de yer alan ergenler de Bronfenbrenner’in (1979) Ekolojik Sistemler Kuramı’ndaki tanımlarıyla kendi Krono (İçinde yaşanan zamanı ifade eden sistem) ve Makrosistemleri’nden (İçinde yaşanan kültür ve değerler sistemi) dolayı bazı maddeleri Amerika’da oldukça uzun zaman önce yaşayan yaşlılarından farklı algılamış olabilirler.

Uyarlanan ölçekle orijinal ölçek arasındaki diğer bir fark ise Christie ve Geis’in (1970) çalışmasında Hilekarlık altboyutu altında yer alan 20. maddenin (“Para kaybetmek arkadaş kaybetmekten daha fazla üzer.”) mevcut örnekleme Güvensizlik altboyutunda yer almasıdır. Bu maddenin örnekleme deki ergenler tarafından arkadaşlara güvenilemeyeceği şeklinde algılanmış olması olasıdır.

Ölçeğin yapısal geçerliğinin de yapılan analizler sonucunda tatminkar düzeyde olduğu görülmektedir. Altboyutların her birinde yer alan %27’lik dilimdeki alt ve üst gruplar birbirinden anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Bunun da ötesinde kuramsal olarak ilişkilendirilen değişkenlerin makyavelizm toplam puanıyla beklenen yönde anlamlı ve güçlü korelasyonlar gösterdiği görülmektedir.

Burada üzerinde durulması gereken iki önemli nokta vardır. Birincisi tartışmalı bir konu olan makyavelizm ve olumlu sosyal davranışlar arasındaki ilişkidir. Yukarıda da belirtildiği gibi makyavelizmle amaca yönelik olarak tanımlanabilecek ve bilişsel düzeyde özgeci ve tepkisel olumlu sosyal davranışlardan oldukça farklılaşan davranışların (Barnett ve Thompson, 2001; Boxer ve ark., 2004) mevcut örnekleme deki ergenler tarafından sergilenme olasılığı yüksek görünmektedir. Yakın zamanlı çalışmalar da bireysel amaçlara göre davranan makyavelizm eğilimi olan bireylerin daha fazla amaca yönelik olumlu sosyal davranış sergilediğini göstermektedir (Berger ve ark., 2015; Nostrand ve Ojanen, 2018). Gelişimsel olarak olumlu sosyal davranışlar ve makyavelizm arasındaki ilişkinin okul öncesi dönemlerde başladığı, zihin kuramı becerisinin artmasıyla daha da güçlendiği bilinmektedir (Slaughter, 2011). Araştırma bulgularına göre makyavelizm ve olumlu sosyal davranışlar arasındaki ilişki sanal ortamlarda da sürmektedir. Bu bulgunun alanyazına önemli bir katkı sağladığı düşünülmektedir. Bilindiği kadarıyla sanal olumlu sosyal davranışlarla makyavelizm arasındaki ilişkiyi inceleyen yayınlanmış bir bilimsel çalışma mevcut değildir. Mevcut araştırmadaki bu bulgu bu bağlamda bir ilk olma niteliği taşımaktadır. Ancak böyle bir sonuç beklendiktir. Birçok çalışma gerçek yaşamla sanal yaşamın içiçe geçtiğini ve her iki ortamda gerçekleştirilen davranışların birbirleriyle büyük oranda örtüştüğünü göstermektedir (Bayraktar ve Amca, 2012; Subrahmanyam ve Greenfield, 2008).

Birleşen geçerliğini sınamak için kullanılan değişkenlerden bir diğeri olan narsisizmle makyavelizm arasındaki ilişki literatürle tutarlı biçimde pozitif yönde bulunmuştur. Yakın zamanlı araştırmalar da bu iki özellik arasında sıklıkla bir örtüşme olduğunu ortaya koymaktadır (DeLisi ve ark., 2021). Bu iki özelliğin giriş kısmında da belirtildiği gibi kişiliğin karanlık üçlüsünün parçalarını oluşturduğu düşünüldüğünde bulguların ilişki beklendiktir. Diğer yandan bu ilişkinin herhangi bir tanı almamış normal bir ergen örnekleminde bulunmuş olması da makyavelizmle birlikte patolojik olmayan narsisizmin sıradan özelliklere dönüştüğü şeklinde yorumlanabilir. Bu bağlamda ben merkezli ve başkalarına zarar verme potansiyeli taşıyan (bkz. Barry ve Kauten, 2014; Barry ve ark., 2009) bu gibi özelliklerin belirlenebilmesi ve müdahale/önleme çalışmalarında kullanılabilmesi son derece önemlidir.

Diğer yandan ergenlik söz konusu olduğunda makyavelizm gibi narsisizmin de uyum sağlayıcı hatta koruyucu özelliği olduğunu savunan çalışmalar bulunmaktadır (bkz. Aalsma ve ark., 2006; Hill ve Lapsley, 2011). Ancak bu çalışmaların ideal benlik gelişiminde ayrışma-bireyleşme sürecini savundukları görülmektedir. Oysa ki Kağıtçıbaşı'nın (1996) bu sürecin sonunda ortaya çıkan özerk-ayrık benliğe alternatif olarak ortaya koyduğu özerk-ilişkisel benlik insan gelişimindeki iki temel ihtiyaç üzerinden -psikolojik anlamda bağımsız olmak ve önemli diğerleriyle duygusal bağlarını sürdürmek- kazanılmaktadır. Bu bağlamda makyavelizm ve narsisizm ilişkiselliği değil ayrışmayı artıran etmenler olarak ortaya çıkabilmekte ve bireyin benlik saygısını artırırken, başkalarına zarar verme olasılığını artırabilmektedir (Bleiberg, 2018).

Benzer şekilde makyavelizm ve duyarsızlık arasında bulunan ilişki de beklendiği gibi pozitif yöndedir. Yakın zamanlı çalışmalar da makyavelizm yönelimli bireylerin olumsuz durumlarla karşılaştıklarında duyarsızlık belirtileri sergilediğini göstermektedir (bkz. Lee, 2019). Duyarsızlığın makyavelizmin önemli bir özelliği olduğu düşünüldüğünde bu ilişki beklendiktir. Ancak yukarda da belirtildiği gibi başkalarına zarar verme potansiyeli taşıyan bu gibi özelliklerin yalnızca psikopatoloji kapsamında değil belirli koşullarda normal popülasyonlarda da gözlemlenebileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle araştırmamızda elde edilen bu bulgunun duyarsızlıkla ilişkili sorun davranışlarla mücadelede kullanılabileceği düşünülmektedir.

Tüm güçlü yönlerine rağmen mevcut araştırma bazı kısıtlılıklar da içermektedir. Öncelikle tüm analizlerin öz bildirim raporlarına dayanarak yapılmış olması, bu yöntemin tüm dezavantajlarının bu araştırma için de geçerli olduğu anlamına gelmektedir. Bu bağlamda ilerdeki araştırmaların özellikle yapı geçerliği için ebeveyn, öğretmen ve akran raporlarına dayanan değişkenler kullanması ölçek geçerliğini daha da güçlendirebilecektir. Ayrıca çalışmadaki ergenlerin yoğunlukla orta ergenliği temsil ettiği düşünüldüğünde, ilk ergenlik ve geç ergenlik döneminde yer alan başka örneklemelerde ölçeğin güvenirlik ve geçerliğinin sınanması gerekebilir. Ergenliğin alt dönemlerinde niteliksel olarak farklı bilişsel ve sosyal becerilerin sergilendiği göz önüne alındığında, ölçeğin geçerlik ve güvenirliğinin farklı dönemlerde sınanması ölçeğin hangi yaş gruplarına daha uygun olduğunu ortaya çıkartabilecektir. Diğer yandan bu tip çalışmaların ölçeğin gösterdiği güçlü yapı nedeniyle ergenliğin alt dönemlerinde fark bulmama olasılığı da göz önüne alınmalıdır. Diğer bir deyişle, ölçeğin daha küçük ve daha büyük yaş gruplarında sınanması geçerliğine ilişkin daha fazla bilgi sağlayacaktır. Son olarak araştırmada cinsiyetin analizlere dahil edilmemiş olması bir kısıtlılık sayılabilir. Ölçekle ilgili analizlerin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırmalarının yapılması hem alt boyutların hem de genel makyavelizm eğiliminin cinsiyetler arasında farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koyabilecektir. Tüm bu kısıtlılıklara rağmen uyarlanan ölçeğin güçlü bir güvenirliğe sahip olduğu söylenebilir. Hem altölçeklerin hem de ölçeğin tümünün iç tutarlık katsayıları yüksektir. Bu da orijinal ölçekten farklılaşan altboyut içeriklerinin kendi içinde tutarlı olduğunu göstermektedir.

Küreselleşme denilen süreç ve özellikle bilişim teknolojileri tüm dünyadaki kültürleri etkilemekte ve değerler sistemini değişime zorlamaktadır. Bireycilikle kendini gösteren bu değişimlerin daha narsisist bireyler ortaya çıkardığını (bkz. Schooler, 1990; Roberts ve Helson, 1997), bu bağlamda makyavelistik düşüncelerin de artış gösterdiğini söyleyebilmek mümkündür. Türkiye ve Kuzey Kıbrıs da bu süreçlerden bağımsız değildir. Her iki ülkede de gözlemlenen gençler arasında körüklenen yarışmacı kültürün ve buna bağlı cesaretlendirilen aşırı bireyci tutumların son noktada makyavelist düşünceleri artırdığı söylenebilir. Buna rağmen bu kavram henüz hakettiği ilgiyi görmemiştir. Mevcut araştırmayla Türkçe'ye kazandırılan ve özellikle ergenler için kullanılması öngörülen Makyavelizm Ölçeği'nin bu kavramın daha iyi anlaşılmasını ve ergen gelişiminde risk oluşturabilecek etmenlerin daha iyi çalışılmasını sağlaması ümit edilmektedir.

Kaynaklar

- Aalsma, M. C., Lapsley, D. K. ve Flannery, D. J. (2006). Personal fables, narcissism, and adolescent adjustment. *Psychology in Schools*, 43, 481-491. <https://doi.org/10.1002/pits.20162>
- American Psychiatric Association (1994). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (4. baskı). Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Bakır, B., Özer, M. ve Uçar, M. (2005). Reliability of the Turkish version of mach IV scale: Results obtained from two previously published studies. *Psychological Reports*, 96, 889-890. <https://doi.org/10.2466/pr0.96.3c.889-890>
- Bakır, B., Yılmaz, U. R. ve Yavaş, İ. (1996). Relating depressive symptoms to machiavellianism in a Turkish sample. *Psychological Reports*, 78, 1011-1014. <https://doi.org/10.2466/pr0.1996.78.3.1011>
- Barnett, M. A. ve Thompson, S. (1985). The role of perspective taking and empathy in children's Machiavellianism, prosocial behavior, and motive for helping. *The Journal of Genetic Psychology*, 146, 295-305. <https://doi.org/10.1080/00221325.1985.9914459>
- Barry, C.T., ve Kauten, R. L. (2014). Nonpathological and pathological Narcissism: Which self-reported characteristics are most problematic in adolescents? *Journal of Personality Assessment*, 96, 212-219. . <https://doi.org/10.1080/00223891.2013.830264>
- Barry, C. T., Pickard, J. D., ve Ansel, L. L. (2009). The associations of adolescent invulnerability and narcissism with problem behaviors. *Personality and Individual Differences*, 47, 577-582. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2009.05.022>
- Bayraktar, F. ve Amca, H. (2012). Interrelations between virtual life and real life activities: Comparison of genders, age groups, pathological and non-pathological internet users. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 15, 263-269. <https://doi.org/10.1089/cyber.2011.0337>
- Bereczkei, T., Birkas, B. ve Kerekes, Z. (2010). The presence of others, prosocial traits, Machiavellianism: A personality × situation approach. *Social Psychology*, 41(4), 238-245. <https://doi.org/10.1027/1864-9335/a000032>
- Berger, C., Batanova, M. ve Cance, J. D. (2015). Aggressive and prosocial? Examining latent profiles of behavior, social status, Machiavellianism, and empathy. *Journal of Youth and Adolescence*, 44, 2230-2244. <https://doi.org/10.1007/s10964-015-0298-9>
- Bleiberg, E. (1994). Normal and pathological narcissism in adolescence. *American Journal of Psychotherapy*, 48, 30-51. <https://doi.org/10.1176/appi.psychotherapy.1994.48.1.30>
- Bronfenbrenner, U. (1979). Basic concepts. U. Bronfenbrenner (Ed.), *The ecology of human development* içinde (s. 3-15). Cambridge, MA: Harvard University. https://doi.org/10.1007/978-94-007-0753-5_3438
- Byrne, B. M. (2001). Structural equation modeling with AMOS, EQS, and LISREL: Comparative approaches to testing for the factorial validity of a measuring instrument. https://doi.org/10.1207/S15327574IJT0101_4
- Christie, R. ve Geis, F. L. (1970). *Studies in machiavellianism*. New York: Academic Press. <https://doi.org/10.2307/1958540>
- Cudeck, R. ve Browne, M. W. (1983). Cross-validation of covariance structures. *Multivariate Behavioral Research*, 18, 147-167. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1996.tb01778.x>
- Emmons, R. A. (1987). Narcissism: Theory and measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 11-17. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.1.11>
- Erdur-Baker, Ö. (2010). Cyberbullying and its correlation to traditional bullying, gender and frequent and risky usage of internet-mediated communication tools. *New Media & Society*, 12, 109-125. <https://doi.org/10.1177/1461444809341260>

- Essau, C. A., Sasagawa, S. ve Frick, P. J. (2006). Callous-unemotional traits in a community sample of adolescents. *Assessment*, 13, 454-469. <https://doi.org/10.1177/1073191106287354>
- DeLisi, M., Pechorro, P., Maroco, J. ve Sim, M. (2021). Overlapping measures or constructs? An empirical study of the overlap between self-control, psychopathy, Machiavellianism and narcissism. *Forensic Science International: Synergy*, 3, 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.fsisyn.2021.100141>
- Fanti, K. A., Demetriou, A. G. ve Hawa, V. V. (2012). A longitudinal study of cyberbullying: Examining risk and protective factors. *European Journal of Developmental Psychology*, 9, 168-181. <https://doi.org/10.1080/17405629.2011.643169>
- Güldü, Ö. ve Dönmez, A. (2002). Aşırı uçlarda siyasal tutumlara sahip üniversite öğrencilerinin bazı psikolojik değişkenler açısından karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35, 129-142. https://doi.org/10.1501/Egifak_00000000057
- Güney, S. ve Mandacı, G. (2009). Makyavelizm ve etik algısı ilişkileri: Bankacılık sektöründe bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27, 83-104.
- Hill, P. L. ve Lapsley, D. K. (2011). Adaptive and maladaptive narcissism in adolescent development. C. T. Barry, P. K. Kerig, K. K. Stellwagen ve T. D. Barry (Ed.), *Narcissism and Machiavellianism in youth: Implications for the development of adaptive and maladaptive behavior* içinde (s. 89-105). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/12352-005>
- Hu, L. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6, 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). The autonomous-relational self: A new synthesis. *European Psychologist*, 1, 180-186. <https://doi.org/10.1027/1016-9040.1.3.180>
- Kasapoğlu, A. (1999). Tıp Eğitimi: Uygulamalı sosyolojik bir araştırma. M. Ecevit ve A. Kasapoğlu (Ed.), *Sağlık Sosyolojisi* içinde. Ankara, Türkiye: Sosyoloji Derneği.
- Kerig, P. K. ve Stellwagen, K. K. (2009). Roles of callous-unemotional traits, narcissism, and machiavellianism in childhood aggression. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 32, 343-352. <https://doi.org/10.1007/s10862-009-9168-7>
- Kowalski, R. M., Morgan, C. A. ve Limber, S. P. (2012). Traditional bullying as a potential warning sign of cyberbullying. *School Psychology International*, 33, 505-519. <https://doi.org/10.1177/0143034312445244>
- Lee, S. A. (2019). The Dark Tetrad and callous reactions to mourner grief: Patterns of annoyance, boredom, entitlement, schadenfreude, and humor. *Personality and Individual Differences*, 137, 97-100. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.08.019>
- Lo, C. F. ve Ng, E. C. B. (2019). Machiavellianism and intimacy attitudes in the interpersonal relationships. *Psychology*, 10, 424-433. <https://doi.org/10.4236/psych.2019.104029>
- McHoskey, J. (1995). Narcissism and Machiavellianism. *Psychological Reports*, 77, 755-759. <https://doi.org/10.2466/pr0.1995.77.3.755>
- Nostrand, D. F. V. ve Ojanen, T. (2018). Forms of prosocial behaviors are differentially linked to social goals and peer status in adolescents. *The Journal of Genetic Psychology*, 179, 329-342. <https://doi.org/10.1080/00221325.2018.1518894>
- Özsoy, E. ve Ardiç, K. (2017). Karanlık üçlü'nün (narsisizm, makyavelizm ve psikopati) iş tatminine etkisinin incelenmesi. *Yönetim ve Ekonomi*, 24, 391-406. <https://doi.org/10.18657/yonveek.297733>
- Özsoy, E., Rauthmann, J. F., Jonason, P. K. ve Ardiç, K. (2017). Reliability and validity of the turkish versions of dark triad dirty dozen (DTDD-T), short dark triad (SD3-T), and single item narcissism scale (SINS-T). *Personality and Individual Differences*, 117, 11-14. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.05.019>

- Pabian, S., De Backer, C. J. S. ve Vandebosch, H. (2015). Dark triad personality traits and adolescent cyber-aggression. *Personality and Individual Differences*, 75, 41-46. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.11.015>
- Paulhus, D. L. ve Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36, 556-563. [https://doi.org/10.1016/S0092-6566\(02\)00505-6](https://doi.org/10.1016/S0092-6566(02)00505-6)
- Raskin, R. ve Terry, H. (1988). A principal-components analysis of the narcissistic personality inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 890-902. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.54.5.890>
- Rawwas, M. Y. A., Swaidan, Z. ve Oyman, M. (2005). Consumer Ethics: A cross-cultural study of the ethical beliefs of Turkish and American consumers. *Journal of Business Ethics*, 57, 183-195. <https://doi.org/10.1007/s10551-004-5092-7>
- Repacholi, B., Slaughter, V., Pritchard, M. ve Gibbs, V. (2003). Theory of mind, Machiavellianism, and social functioning in childhood. B. Repacholi ve V. Slaughter (Ed.), *Individual differences in theory of mind* içinde (s. 67-97). NY: Psychology Press.
- Roberts, B. W. ve Helson, R. (1997). Changes in culture, changes in personality: The influence of individualism in a longitudinal study of women. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 641-651. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.72.3.641>
- Schooler, C. (1990). Individualism and historical and social-structural determinants of people's concerns over self-directedness and efficacy. J. Rudin, C. Schooler ve K. W. Schaie (Ed.), *Self-Directedness: Cause and Effects Throughout the Life Course* içinde (s. 19-50). Hillsdale New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Slaughter, V. (2011). Early adoption of Machiavellian attitudes: Implications for children's interpersonal relationships. C. T. Barry, P. K. Kerig, K. K. Stellwagen ve T. D. Barry (Ed.), *Narcissism and Machiavellianism in Youth: Implications for the Development of Adaptive and Maladaptive Behavior* içinde (s. 177-192). Washington DC: American Psychological Association.
- Subrahmanyam, K. ve Greenfield, P. (2008). Online communication and adolescent relationships. *The Future of Children*, 18, 119-146. <https://doi.org/10.1353/foc.0.0006>
- Sutton, J. ve Keogh, E. (2000). Social competition in school: Relationships with bullying, Machiavellianism and personality. *British Journal of Educational Psychology*, 70, 443-456. <https://doi.org/10.1348/000709900158227>
- Thomaes, S., Stegge, H., Bushman, B. J., Olthof, T. ve Denissen, J. (2008). Development and validation of the childhood narcissism scale. *Journal of Personality Assessment*, 90, 382-391. <https://doi.org/10.1080/00223890802108162>
- Wright, M. F. ve Li, Y. (2012). Kicking the digital dog: A longitudinal investigation of young adults' victimization and cyber-displaced aggression. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15, 448-454. <https://doi.org/10.1089/cyber.2012.0061>
- Wright, M. F., Li, Y. ve Shi, J. (2014). Chinese adolescents' social status goals: Associations with behaviors and attributions for relational aggression. *Youth & Society*, 46, 566-588. <https://doi.org/10.1177/0044118X12448800>